

POSMRTNÝ ŽIVOT PATOGÉNOV

V nepokojnom lete 2016 zasiahla sibírsku tundru nezvyčajná vlna horúčav. Za polárnym kruhom a ďaleko od tektonických platní, ktoré na seba narážali v americkej politike, spod povrchu miesta, ktoré dávni obyvatelia nazývali „Koniec zeme“, začala na ruskom polostrove Jamal stúpať teplota. Stúpala aj nad povrchom, teplota vzduchu dosiahla neuveriteľných tridsaťpäť stupňov. V krajine sa rozšírili lesné požiare a pod bežne zamrznutou pôdou polárnej oblasti zabublal metán.

Netrvalo dlho a deti domorodých pastierov ochoreli na záhadnú chorobu, ktorú mnohí ľudia nikdy nevideli a nespoznávali. Dvanásťročný chlapec dostal vysokú horúčku a silné kŕče v žalúdku a zomrel. Ruské úrady vyhlásili mimoriadny stav a začali letecky odvážať stovky chorých miestnych obyvateľov, Nencov, do najbližšej nemocnice v Salecharde.

Vedci potom zistili, čo zasiahlo sibírske usadlosti. Nezvyčajné teplo preniklo hlbšie do ruského permafrostu, než bolo bežné, a uvoľnilo toxín, ktorý v ňom bol uväznený od roku 1941, odkedy bol svet naposledy vo vojne. Bol to patogén antrax, ktorý pred mnohými desaťročiami zabil stáda sobov a ležal ukrytý v ich mršínach,

dávno pochovaných v permafroste. Jedna z rozmrazených mršín sa v to leto dostala na povrch, patogén sa prebudil, neporušený a silný ako kedykoľvek predtým. Jeho spóry prenikli na planiny, kde sa pásli soby, nakazili ich a odtiaľ sa preniesli na pastierov, ktorí soby chovajú a spoliehajú sa na ne. Antrax nikdy nezmizol úplne, rovnako ako znovuzrodené patogény nenávisti a tribalizmu v tomto začínajúcom sa storočí. Len čakal, neaktívny, až kým ho extrémne okolnosti neprivedli na povrch a späť do života.

Na druhej strane planéty sa najstaršia a najmocnejšia demokracia sveta zvíjala v křčoch pri voľbách, ktoré spôsobia západnému svetu šok a stanú sa psychickým zlomom americkej histórie, jedným z tých, ktoré sa budú študovať a analyzovať pravdepodobne ešte celé generácie. V to leto, na jeseň a aj v ďalších rokoch bolo pomedzi slová o moslimských zákazoch, nechutných ženských, múroch na hraniciach a podradných národoch, prichádzajúcich z hrozných dier, bežné počuť v určitých kruhoch neveriace výkriky „toto nie je Amerika“ alebo „nespoznávam svoju krajinu“, prípadne „toto nie sme my“. Až na to, že toto bola a je naša krajina a toto sme boli a stále sme my, či už sme to vedeli, respektíve si to uvedomovali, alebo nie.

V arktických oblastiach aj náhodných stretoch v Amerike stúpala horúčava. Koncom toho leta v New Yorku, v tmavomodrom prístave, v bezpečne modrom štáte pomáhal beloch v Brooklyne, umelec, staršej beloške odniesť nákup k metru smerujúcemu na juh ku Coney Island.

V tom čase už bolo nemožné vyhnúť sa v rozhovoroch kampani. Bola to politická sezóna ako žiadna iná. O kreslo prezidenta Spojených štátov bojovala prvýkrát v dejinách žena ako hlavná kandidátka demokratickej strany. Kandidátka so známym menom, dôstojná osobnosť, podľa niektorých až príliš kvalifikovaná, konvenčná a rezervovaná, hoci pre kritikov málo inšpiratívna, s jasnou predstavou o akejkol'vek politike alebo kríze, ktorej riešenie by sa od nej mohlo žiadať. Jej oponentom bol impulzívny miliardár, hviezda televíznych reality šou, so sklonom uraziť každého, kto

nebol ako on, ktorý nikdy predtým nezastával verejnú funkciu a o kom si komentátori mysleli, že nemá žiadnu šancu vyhrať ani primárky svojej strany, nieto ešte prezidentský úrad.

Než sa kampan' skončila, kandidát schválne postával za chrbtom kandidátky počas debaty, ktorú sledoval celý svet. Chvatal sa tým, že chytá ženy za genitálie, vysmieval sa ľuďom s postihnutím, povzbudzoval k násiliu voči tlačí a voči tým, ktorí s ním nesúhlasili. Jeho podporovatelia sa kandidátke vysmievali a na masových zhromaždeniach vedených miliardárom skandovali: „Zavrite ju!“ Jeho vyjadrenia a správanie boli považované za také hrubé, že niektoré správy sa začínali varovaním o vhodnom veku pre ich sledovanie.

Tu sme mali kandidáta „tak jasne nespôsobilého pre úrad“, ako napísal v roku 2016 *Guardian*, „že jeho kandidatúra pôsobí viac ako žart než vážne uchádzanie sa o Biely dom“.

To, čo sa v Amerike bežne nazýva rasou, nebolo na prvý pohľad témou súboja. Obaja kandidáti boli bieli, narodení do historicky dominantnej majority krajiny. Ona však reprezentovala liberálnejšiu stranu, skladajúcu sa z pradiava koalícií, ktoré by sa dali zhruba označiť za humanitne zmysľajúce aj marginalizované. On reprezentoval konzervatívnu stranu, ktorá bola v posledných desaťročiach vnímaná ako strana chrániaca starý spoločenský poriadok. Ten starý spoločenský poriadok, ktorý je prospešný a príťažlivý väčšinou pre bielych voličov.

Kandidáti boli úplnými protikladmi a rovnako nenávidení podporovateľmi toho druhého. Extrémy danej politickej sezóny prinútili Američanov zvoliť si stranu a vyjadriť podporu jednému či druhému, alebo nájsť spôsob, ako okolo tej horúcej kaše chodiť po špičkách. Takže v inak úplne bežný deň pomáhal brooklynský umelec staršej žene s jej nákupom, ona sa k nemu obrátila a z ničoho nič sa opýtala, koho bude voliť. Progresívne zmysľajúci umelec povedal, že plánuje voliť demokratickú, skúsenejšiu kandidátku. Staršia žena s nákupom to asi tušila a odpoveď ju nepotešila. U nej, rovnako ako u miliónov ďalších Američanov

historickej majority, pozitívne zarezovali grobianske výzvy nativistického miliardára.

Len pár týždňov predtým miliardár povedal, že by mohol na Piatej avenue niekoho zastreliť a jeho podporovatelia by ho aj tak volili, takí sú mu oddaní. Žena s veľkým nákupom bola jedna z nich. V tej najmodrejšej zo všetkých demokratických svätýň vypočula jeho volanie a dekodovala jeho posolstvá. Odhodlala sa poučiť umelca o jeho chybnom uvažovaní a o tom, prečo je životne dôležité voliť správne.

„Áno, viem, že niekedy to povie príliš priamo,“ prehodila a pritom sa naklonila bližšie k svojmu potenciálnemu konvertitovi. „Ale znovu nastolí našu suverenitu.“

A vtedy, pred debatami a eskalovanými odhaleniami, ktoré ešte len mali prísť, si brooklynský umelec uvedomil, že napriek všetkej nepravdepodobnosti a historickým precedensom by sa z hviezdy reality šou s formálnymi skúsenosťami menšími, než mal pravdepodobne ktokoľvek, kto sa kedy v dejinách uchádzal o úrad prezidenta, mohol stať líder slobodného sveta.

Z kampane sa stalo niečo viac než len politická rivalita – stal sa z nej existenčný zápas o prvenstvo v krajine, v ktorej sa demografia posúvala pod nami všetkými. Ľudia vyzerajúci ako brooklynský umelec a žena smerujúca na Coney Island, tí, ktorých predkovia sa dali vystopovať do Európy, boli súčasťou historickej vládnucej majority, dominantnej rasovej kasty v nevyslovenej hierarchii, a to už od dôb pred založením republiky. No počas rokov vedúcich k tomuto okamihu sa začalo v médiách šíriť, že biely podiel populácie sa znižuje. Americký štatistický úrad zverejnil v lete 2008 prognózu, že v roku 2042 po prvýkrát v amerických dejinách už bieli nebudú tvoriť väčšinu v krajine, ktorá dovtedy nepoznala žiadne iné zloženie ani žiaden iný spôsob existencie.

A potom, na jeseň 2008, uprostred toho, čo sa javilo ako konečná katastrofická kríza, a akoby v snahe vyjadriť možný zostup kasty, ktorá bola tak dlho dominantná, z vrcholného postavenia, zvolili za prezidenta Spojených štátov Afroameričana, muža z historicky

najnižšej kasty. Jeho nástup do funkcie vyvolal predčasné vyhlásenia o postrasovom svete, ale aj celé hnutie, ktorého jediným cieľom bolo dokázať, že sa nenarodil v Spojených štátoch, pričom túto kampaň viedol miliardár, ktorý sa v roku 2016 sám uchádzal o úrad prezidenta.

Pod povrchom vrelo hlboké dunenie, neuróny vzrušila možnosť mať za predstaviteľa dominantnej kasty suverénneho šampióna, hlásnu trúbu ich úzkostí. Niektorí ľudia sa preto stali odvážnejšími. Policajný náčelník v New Jersey hovoril o vyhladení Afroameričanov a sťažoval sa, že demokratická kandidátka by „ustúpila všetkým menšinám“. Toho septembra zbil čierneho tínedžera v putách, ktorého zatkli za plávanie v bazéne bez povolenia. Náčelník schmatol tínedžera za hlavu a podľa svedkov mu ňou tresol do kovovej zárubne dverí „ako basketbalovou loptou“. Ako sa blížili voľby, policajný náčelník povedal svojim podriadeným, že hviezda televíznych reality šou „je poslednou nádejou bielych“.

Pozorovatelia z celého sveta si význam týchto volieb uvedomovali. Ľudia v Berlíne a Johannesburgu, Dillí a Moskve, Pekingu a Tokiu zostali hore dlho do noci alebo až do ďalšieho rána, aby prvý utorok v novembri 2016 sledovali postupne prichádzajúce výsledky volieb. Rozhodlo však nie ľudové hlasovanie, ale zbor voliteľov, čo bolo pre mnohých mimo Spojených štátov nepochopiteľné. Zbor voliteľov je americký vynález z čias otroctva, v ktorom má každý štát slovo pri vyhlasovaní víťaza podľa počtu hlasov voliteľov, ktoré sú im pridelené, a v závislosti od výsledkov ľudového hlasovania v ich štáte.

Dovtedy bolo v histórii krajiny len päťoročie volieb, v ktorých zbor voliteľov alebo podobný mechanizmus zvrátil ľudové hlasovanie, a až dvojice z nich prebehli v dvadsiatom prvom storočí. Jednými boli práve voľby v roku 2016, tá kolízia nezvyčajných okolností.

Voľby nasmerovali Spojené štáty k izolacionizmu, tribalizmu, opevňovaniu sa múrmi a ochraňovaniu svojho vlastného, uctievaníu bohatstva a nadobúdania na úkor iných, dokonca aj na úkor samotnej planéty. Po spočítaní hlasov a vyhlásení miliardára za